

1. Ünite – KUR’AN-I KERİM TARİHİ

1. Kur’an-ı Kerim ve Gönderiliş Amacı

- Kur’an, Allah’ın (c.c.) Hz. Muhammed’e (s.a.v.) Cebrâil (a.s.) aracılığıyla indirdiği, mushaflarda yazılan, mütevâtir bir yolla naklolunan ve okunmasıyla ibadet edilen ilahi sözlerdir.
- Kur’an, önceki kitapların tahrifini düzeltten ve insanları doğru inanca yönlendiren evrensel bir kitaptır.
- Yüce Allah;
- İnsanı, en güzel bir surette yaratmıştır.
- İnsana akıl, irade, sorumluluk ve dış dünyaya egemen olma kudreti bahşetmiştir.
- İnsanın yaratılış gayesine uygun yaşayabilmesi için yol göstermiştir.
- İnsana hayır-şer, güzel-çirkin, iyi-kötü arasında bir tercih yapma kabiliyeti vermiştir.
- İnsanın en günele ve en doğruya ulaşabilmesi için vahiy göndermiştir.
- Allah’ın peygamberler aracılığıyla insanlara ulaştırdığı vahiylerden bazıları ilahi kitap haline gelmiştir.
- Son ilahi kitap ise Kur’an-ı Kerim’dir.
- Kur’an-ı Kerim hem dünyada hem de ahirette insanları mutluluğa götürecektir bir rehberdir.
- Kur’an-ı Kerim;
- Dünyada adaleti gerçekleştirecek toplumlar inşa etmek, ahirette de her Müslümanın ebedî hayatını teminat altına almak üzere gönderilmiştir.

Kuran’ın indiriliş amacı:

Bakara suresi, 75-79. ayetler

- Önceki kitaplarda yer alan tahrifatı düzeltmektir.

Mâidesuresi, 13-14. ayetler

- İnsanlığın ihtiyaçlarının artması ve evrensel bir kitaba ihtiyaç duyulmasıdır.

Kur’an, Allah’ın (c.c.) Hz. Muhammed’e (s.a.v.) Cebrâil (a.s.) aracılığıyla indirdiği, mushaflara yazılan, mütevâtir bir yolla nakl olunan ve okunmasıyla ibadet edilen ilahi sözlerdir. Bu yüce kitabın birçok ismi vardır:

- Kitâb, Furkan (hak ile bâtılı ayıran),
- Mesânî (bıkılmadan tekrar tekrar okunan),
- Kelâmullah, • Nûr,
- Hüdâ (hidayet rehberi), • Rahmet,
- Şifâ, • Zikr,
- Hikmet, • Hak,
- Tenzîl, • Rûh,
- Mev’ize (öğüt),
- Urvetü’l-Vüskâ (sağlam kulp)

isimleri bunlar arasındadır. Bu isimlerin her biri Kur’an’ın bir özelliğini dile getirmektedir.

2. Kur’an-ı Kerim’in Nüzul Ortamı

- Kur’an-ı Kerim 610 yılında Mekke’de inmeye başladı.
- Kur’an-ı Kerim’in inmeye başladığı dönemde toplumun geneli putlara tapıyordu.
- Müşrikler putların etrafında tavaf yapıyor, onlar için kurbanlar kesiyor ve çeşitli zamanlarda onlara hediyeler veriyorlardı.
- Yüce Allah şirkin her türlüünü kaldırmak ve tevhide dayalı bir inanç oluşturmak için Kur’an-ı Kerim’i gönderdi.

Önemli Noktalar:

Kervancılık; Kureyş suresinin mealini oku.

Putperestlik; Putperestler kafir değil müşriktir. Putları Allah ile aralarında bir aracı olarak kabul ederler.

Haniflik; Hz İbrahim’in inanç akidesine bağlı insanlardır.

Şiirin Önemi; Kur’an-ı Kerim’in dil uslubuna etki etmiştir.

İnsan Hakları; Kadının mal olarak dahi görülmediği bir toplum.

Kız çocuklarını diri diri toprağa gömmeleri.

Mecusilik; Ateşe tapan insanlar.

Sâbiilik; Yıldızlara tapan insanlar.

3. Vahyin Geliş Süreci

Vahiy; Allah’ın (c.c.) insanlığa iletmek istediği mesajları peygamberlere çok gizli ve süratli bir şekilde ulaştırmasıdır.

“Allah (c.c.) bir insan ile ancak vahiy yoluyla veya perde arkasından konuşur yahut bir elçi gönderir de izniyle dilediğini vahyeder. O, pek yücedir, tam bir hüküm ve hikmet sahibidir.” (Şûrâ Suresi 51. Ayet)

Vahiy üç farklı şekilde gerçekleşmektedir.

1- İlham yoluyla

2- Perde arkasından konuşmayla

3- Cebrail (a.s.) aracılığıyla

- Hz. Muhammed (s.a.v.) ilk vahiy gelmeden önce Yüce Allah onu peygamberliğe hazırlamıştır.
- Günlük yaşamdan uzaklaşmak için Hira mağarasına gitmiş ve sık sık tefekkürüne dalmıştır.
- Bu süreçte Hz. Muhammed’in gördüğü rüyalar da gerçekleşmeye başlamıştır.
- 610 yılında Hira mağarasında ilk vahiy Cebrail aracılığıyla gelmiştir.

- Yüce Allah önce vahiy Cebrail’e iletir, Cebrail (a.s.) peygamberlere iletir, peygamberler de insanlara iletir.

Allah --- Cebrail --- Peygamber --- İnsanlar

- Cebrâil(a.s.), vahiy bazen kendi suretinde bazen de insan suretinde görünerek getirmiştir.
- Vahiy süreci 23 yıl sürmüştür.
- 632 yılında vahiy süreci bitmiş ve Kur’an-ı Kerim tamamlanmıştır.

4. Vahyin Yazılması ve Korunması

Hz. Muhammed (s.a.v.)

- Vahiy yoluyla gelen Kur’an metnini insanlara tebliğ etmiştir.
- Kur’an’ın korunması amacıyla sahabîleri, Kur’an’ı okumaya ve ezberlemeye teşvik etmiştir.
- Vahiy geldiği zaman hemen kâtiplerinden birini çağırması ve gelen vahiy eksiksiz bir şekilde yazdırmıştır.
- Hz. Muhammed (s.a.v.) okuma yazma bilen sahabîlerden bazılarına vahiy kâtibi olarak görevlendirmiştir.
- Zeyd b. Sabit, Ali b. Ebi Talib, Muaz b. Cebel, Ubey b. Ka ‘b vahiy kâtibi olarak görevlendirilen sahabîlerden bazılarıdır.
- Hz. Peygamber, vahiy kâtiplerinin yazdığı ayetleri okutmuş ve böylece vahyin hatasız bir şekilde yazılması sağlamıştır.
- Resûlullah’ın tashihinden geçen Kur’an metni, yine onun emriyle çoğaltılmıştır.

• Kur’an’ın korunması ile ilgili yapılan işlerden birisi de inen vahiylerin Cebrâil’e (a.s.) arz edilmesidir.

• Hz. Peygamber her sene Ramazan ayında kendisine o yıla kadar gönderilen ayetleri Cebrâil’e (a.s.) okumuştur.

• Kur’an vahyinin tamamlandığı yani Hz. Peygamber’in vefat edeceği yılda arz Ramazan ayı boyunca iki defa vuku bulmuştur.

Kur’an-ı Kerim’in Kitap Haline Getirilmesi

- Vahyin gelişi sona erdiğinde Kur’an mushaf haline getirilmemiştir.
- Hz. Ebû Bekir (r.a.) halife seçildikten sonra çok fazla hafız sahibinin şehit olması nedeniyle Müslümanlar tedirgin olmuş ve istişareler sonucunda ayetlerin bir mushaf haline getirilmesi kararlaştırılmıştır.
- Kur’an ı Kerim’in mushaf haline getirilmesi için bir komisyon kurulmuştur.

• Zeyd b. Sâbit’in başkanlığında kurulan bu komisyon, Kur’an metnine dair yazılı nüshası bulunanların iki şahitle ellerindeki metinleri getirmelerini istemiştir.

• Bir yıl süren bu çalışmaların neticesinde Kur’an ı Kerim mushaf haline getirilmiştir.

Kur’an-ı Kerim’in Çoğaltılması

• İslam dininin her geçen gün yayılması ve birçok bölgede Kur’an-ı Kerim’in kıraatıyla ilgili ihtilafların başlaması üzerine Kur’an-ı Kerim’in çoğaltılma ihtiyacı doğmuştur.

• Hz. Osman’ın (r.a.) halifeliği döneminde Kur’an-ı Kerim’in çoğaltılması için süreç başlatılmıştır.

- Kurulan komisyon, çoğaltma işini beş sene devam ettirmiştir.
- Yedi adet Mushaf istinsâh (çoğaltılmıştır) edilmiştir.
- Bunlardan biri Medine’de bırakılmış; diğerleri de şu merkezlere gönderilmiştir:

- Mekke	- Küfe	- Basra
- Şam	- Yemen	- Bahreyn

Kur’an-ı Kerim’in Harekelenmesi ve Noktalanması

- Kur’an-ı Kerim’in ilk nüshalarında nokta ve hareke kullanılmamasından dolayı okuyuşuyla ilgili sıkıntılar oluşmuştur.
- Doğru ve kolay okumayı sağlayabilmek için Basra Valisi Ziyâd b. Sümeyye bazı işaretleri Kur’an’a koyma teklifinde bulunmuştur.
- Devrin dilbilimcisi Ebü’l-Esveded-Düeli hareke işlemei yanına aldığı bir katiple birlikte tamamlamıştır.
- Hareke konusundaki bazı eksikler de daha sonradan Halil b. Ahmed tarafından giderilmiştir.

5. Tefsirden Tefekküre

Bu bölümde Fatiha suresinin, Alak ve Bakara suresinin ilk beş ayetlerinin anlamlarına ve tefsirlerine yer verilmiştir.

5.1. Fatiha Suresi ve Tefsiri

- Kur’an-ı Kerim’in ilk suresidir.
- Nüzûl tarihine göre beşinci suredir.
- Tamamı bir defada indirilen ilk Mekkî suredir.
- Yedi ayetten oluşmaktadır.
- Fâtiha, açılış ve başlangıç anlamına gelir.

1. AYET

“Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla”

- Kısaca besmele olarak isimlendirilir.
- Bu cümle girilen işe güç yetirmek için gereken kuvvet ve kudretin Allah (c.c.) tarafından verildiğini ifade eder.
- “Rahman” kelimesi “çok merhamet eden”, “Rahim” kelimesi ise “sonsuz merhamet eden” anlamına gelir.
- Allah, kendisini hem merhametin kaynağı hem de merhamet eden varlık olarak tanıtmaktadır.
- Yüce Allah bizden de insanlara ve diğer canlılara merhametle davranmamızı istemektedir.

2. AYET:

“Hamdâlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur.”

- Hamd, yapılan bir iyiliğe karşı iyilik sahibine saygı duymak ve onu övmek demektir.
- Hamd sadece Yüce Allah’a aittir. Bu yüzden her türlü hamd, şükür, tesbih, tekbir ve tebtilin (yüceltmenin), âlemlerin Rabbi olan Allah’a (c.c.) yapılması gerekir.

3. AYET

“O, Rahmânve Rahîmdir.”

- Hamde layık olan varlık, kâinatı merhametiyle kuşatan bir varlıktır ve kullarının da merhametli olmalarını istemektedir.
- Ayrıca Rabbü’l-âlemin ifadesinde bir heybet, bir azamet; rahmân ve rahîmde ise engin bir sevgi ve acıma söz konusudur.

4. AYET

“Ödül ve ceza gününün hakimidir.”

- Herkesin dünya hayatında yaptığı için karşılığını alacağı kıyâmet gününde, Allah’ın her varlık üzerinde tam bir otoritesinin olduğunu anlatılır.

5. AYET

“Rabbimiz, sadece sana kulluk eder ve yalnız senden yardım isteriz.”

- Yüce Allah kulluğun sadece kendisine yapılması gerektiğini belirtir.
- İnsanların her anında sadece Allah’tan yardım istemesi gerektiği vurgulanır.

Dikkat Edelim!

Fatiha suresinin ilk 5 ayeti aslında bir Müslüman portresi çizmekte, Müslümanın kafa karışıklığına sahip olamayacağını bildirmektedir.

6. AYET

“Bizi doğru yola ilet.”

- İnsan önce hidayet istemelidir.

- Yüce Allah isteyene hidayet verir, isteyeniyi de sapıklıkta terk eder.
- Yüce Allah kendisinden hidayet istememizi ve bunun için dua etmemizi öğretmektedir.

7. AYET

“Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğramışların, azıp sapmışların yoluna değil!”

- Ayetindeki nimetten maksat, doğru bir şekilde yaşayarak Allah’ın (c.c.) rızasını kazanmanın sonucu olarak bahşedilen hakiki ve sürekli nimetlerdir.
- Ayetteki gazaba uğrayanlar Allah’ın (c.c.) mesajından tam olarak haberdar olup, mahiyetini anlayan ama kabul etmeyenlerdir.
- Sapkınlar ise hakikatin kendilerine hiç ulaşmadığı insanlar ya da hakikati kabul etmelerini güçleştirecek kadar bozulmuş insanlar olarak tanımlanır.
- Kısacası gazaba uğrayanlar ve sapıklıkta kalanlar kaybeden herkesi kapsamaktadır.
- Bu kimselerin yolundan gitmemek için Allah’a dua edilmektedir.

- Fatiha suresi kulun Rabbiyle konuşmasıdır.

- Bu surenin yarısı Allah’a yarısı da kula aittir.

- İlk bölümde Allah’a hamdedilir ve Allah yüceltilir.

- İkinci bölümünde ise kul, isteklerini Rabbine arz eder ve kendisi için dua eder.

5.2. Bakara Suresi 1-5. Ayetler ve Tefsiri Bakara suresi

- Mushaf tertibine göre 2., iniş sırası itibarıyla de 87. suredir.
- Adını 67 71. ayetlerde anlatılan bakara (sığır) kurban etme olayından
- Büyük bir kısmı hicretin ilk iki yılında olmak üzere tamamı Medine’de indirilmiştir.
- 286 ayetten oluşmuştur.

1. AYET

“Elif Lâm Mîm”

- Kur’an’daki29 surenin başında bu tür harf kümeleri bulunur.
- Bu harflerin anlamı yalnızca Allah tarafından bilinir.
- Bazı surelerin başında yer alan bu tür harf kümelerine hurûf-ı mukattaa denir.

2. AYET

“Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah’a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir.”

- Müminlerin yol göstericisi olan Kur’an’ın bir rehber kitap niteliğinde olduğu vurgulanmaktadır.

3. AYET

“Onlar gaybeinanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizizden de Allah yolunda harcarlar.”

- Bu ayette, üzerinde durulması gereken üç konu vardır. Bunlar gayb, namaz ve infaktır.
- Bir müminde bulunması gereken üç temel özellik vurgulanmaktadır.

4. AYET

“Onlar sana indirilene de senden önce indirilenlere de inanırlar. Ahirete de kesin olarak inanırlar.”

- Bu ayette Yüce Allah hem Allah Resûlü’ne hem de ondan önceki peygamberlere imanı şart koşturmuş.
- Peygamberlere iman şart olduğu gibi ahirete iman etmek de gereklidir.

5. AYET

“İşte onlar Rablerinden (gelen) bir doğru yol üzeredirler ve kurtuluşa erenler de işte onlardır.”

- Bu ayet hidayete mazhar olup kurtuluşa ereceklerin, ancak muttakiler olduğunu bize haber vermektedir.

5.3. Alak Suresi 1-5. Ayetler ve Tefsiri Alak suresi

- Mekke’de inmiştir.

- İlk beş ayeti vahiy tarihinin ilk inen ayetleridir.

- Sure adını ikinci ayetteki alak kelimesinden almıştır.

1. AYET

“Yaratan Rabbinin adıyla oku!”

- Surenin “oku” emriyle başlamış olması ve bu emrin iki defa tekrar etmesi, okumanın insan hayatındaki önemini göstermektedir.
- Yüce Allah’ın Hz. Muhammed’e ve Müslümanlara ilk emri budur.
- Bu ayet İslam dininin okumaya ve öğrenmeye verdiği önemi gösterir.

2. AYET

“O, insanı alaktan yarattı.”

- Alak, “Yapışmak, asılmak, değerli şey” anlamına gelir. Anne rahminde döllenmiş zigot demektir. Ayrıca “ilgi, sevgi, şefkat, aşk” anlamlarına da gelmektedir.
- Yüce Allah’ın (c.c.) insanı sevgi ve şefkat hamuruyla yoğurup yaratmasından, bunun sevgi sonucu gerçekleşmesinden söz edilmektedir.

3. AYET

“Oku! Senin Rabbin en cömert olandır.”

- “Oku” emri bu ayette tekrar edilmiştir.
- Tekrar edilmesi, okuyup bir şeyler öğrenebilmenin ancak tekrarlarla mümkün olduğunu göstermektedir.
- El-ekrem sözcüğü ise “keremi sonsuz, cömertliği sınırsız olan” anlamındadır.
- Yüce Allah kullarına karşı son derece cömerttir, hiçbir şeyi onlardan esirgememiştir.

4. AYET - 5. AYET

“O, kalemle yazmayı ve insana bilmediğini öğretendir.”

- Yüce Yaratanın insana kalemle yazı yazmayı öğretmesi yahut yazma kabiliyeti vermesi insana yönelik en büyük keremidir.
- Çünkü kalem yazı yazmanın, bilgiyi korumanın en önemli aracıdır.

2. ÜNİTE – TEFSİR İLMİ VE KAVRAMLARI

1. Tefsir İlminin Tanımı ve Amacı

Tefsir, Kur’an ayetlerinin okunuşlarını, manalarını ve taşıdıkları hükümleri inceleyen ve bununla ilgili usul ve teknikler ortaya koyan ilimdir.

Tefsir ilmi ile uğraşan, özellikle Kur’an’ı tefsir eden kimseye müfessir denir.

Tefsire ihtiyacın sebepleri:

☒ Ayetlerin doğru anlaşılması için ayetlerdeki kelime ve kavramların tahlili

☒ Kur’an’da mecaz, kinâye, teşbih gibi edebi sanatların anlaşılma ihtiyacı

☒ Güneş, Ay gibi gök cisimleri, göklerin ve yerin yaratılması, alemin ve dünyanın düzenini anlama

☒ Kur’an’ın evrensel mesajını diğer insanlara ulaştırmak

Tefsir ilminin amacı,

a- Kur’an-ı Kerim ayetlerinin mana ve maksatlarını açıklayarak Kur’an’ın anlaşılmasına yardımcı olmak ve insanlığa bu ilahi mesajı tanıtmaktır.

b- Kur’an’ın insan hayatındaki rolünün kavranmasını ve Kur’an’la insan arasında sağlıklı ve canlı bir ilişkinin kurulmasını sağlamaktır.

2. Tefsir İlminin Temel Kavramları

Tefsir

Tefsir kelimesi sözlükte bir şeyi beyan etmek, açıklamak, izhar etmek, üzeri kapalı bir şeyi açmak, aydınlatmak ve keşfetmek gibi anlamlara gelir.

Bir ilim dalı olarak tefsir, Kur’an ayetlerinin okunuşlarını, manalarını ve delalet ettikleri hükümleri inceleyen ilimdir.

2.1. Tevil

Tevil, kelimesi sözlükte bir şeyi aslına, varacağı yere ve kaynağına döndürmek demektir.

Terim olarak bir ayetin muhtemel anlamlarından birini tercih ederek ona göre tefsir etmektir.

Tevil’in Şartları

☒ Tevile gidilen mana, ayetin delalet ettiği manalardan olmalıdır.

☒ Tevile gidilen mana hiçbir ayete ters düşmemelidir.

☒ Tevile gidilen mana, şer’i bir delile dayanmalıdır.

2.2. Meal ve Tercüme

Meal sözlükte, bir sözün anlamını yaklaşık olarak tercüme etmektir. Terim olarak ise, Kur’an-ı Kerim’in kısa açıklamalarıyla bir başka dile çevrilmesidir.

Tercüme sözlükte, bir sözü bir dilden başka bir dile çevirmek, nakletmek anlamına gelir.

Terim olarak ise, bir sözün başka bir dildeki karşılığını bularak mealini o dile aktarmaktır.

Tercüme ikiye ayrılır. Bunlar lafzi tercüme ve manevi tercümedir. Lafzi tercüme, Bir metnin bütün özellikleriyle başka bir dile aynen tercüme edilmesidir. Buna harfî tercüme de denir. Manevi tercüme, Metnin sadece mealinin başka bir dile aktarılmasıdır. Buna tefsiri tercüme de denir.

Kur’an’ı bütün incelikleriyle, mealıyla ve maksadıyla bir başka dile tercüme etmek mümkün değildir. Bu nedenle, onun çevirisini açıklamalarla desteklemek gerekir. Kur’an’ın bir başka dile çevirisine tercüme değil de meal denmesinin sebebi budur.

DİKKAT!

☒ Tercüme veya meal, Kur’an’ın aslının yerini tutmaz ve namazda kıraat olarak okunmaz.

☒ Çünkü tercüme ya da meal, Kur’an’ın kendisi değil çevirenin Kur’an’dan anladığıdır.

☒ Bu nedenle meallerde bazı farklılıklar görülebilir.

Meallerde Görülen Farklılıkların Nedenleri

☒ Kur’an ayetlerindeki bazı kelimelerin çevrildiği dilde bire bir karşılığının olmaması

☒ Mütercimlerin farklı sosyal ve kültürel yapılarda yetişmiş olmaları

☒ İnsanların ayetleri algılama düzeyi ve ifade etme gücü farklılığı

☒ Ayetlerin anlam zenginliği ve derinliği

3. Tefsirle İlgili Diğer Terim ve İlimler

Kur’an-ı Kerim’le ilgili ilimlere ve bu ilimlere dair yazılan eserlere Ulûmu’l-Kur’ân adı verilmiştir.

Bu ilim dalının ortaya çıkma sebepleri;

☒ Ayette geçen bir kelimenin okuyucu için anlam bakımından kapalı (müphem) olması

☒ Ayetlerin başka bir yardımcı ile açıklanabilmesi

☒ Ayetlerin açıklanması için bazen bir ayet bazen bir hadis bazen de sözlüğe ihtiyaç duyulması

☒ Nâsîh ve Mensûh

☒ Vücûh ve Nezâir

☒ Garibu’l Kur’an

☒ Esbab’ı Nüzul

☒ Muhkem ve Müteşâbih

☒ İcâzu’l Kur’an

☒ Mekkîlik ve Medenîlik

☒ Hurûf’i Mukattaa

☒ Kısalar

☒ Meseller

☒ Mecazlar ve Deyimler

3.1. Mekkîlik ve Medenîlik

Kur’an sureleri ikiye ayrılır:

Hicretten önce Mekke veya çevresinde inen sureye Mekkî denir.

Hicretten sonra Medine veya çevresinde inen surelere Medenî denir.

Mekki Sureler

☒ Kur’an’ın 114 suresinin yaklaşık dörtte üçünü oluşturur.

☒ Ayetler kısa, ifadeleri veciz ve vurguludur.

☒ Bu surelerde sıkça Allah’a (c.c.) iman, tevhidin ispatı, her türlü şirkle mücadele gibi konular yer alır.

☒ Doğruluk, iyilik, akraba ziyareti, anne babaya iyi muamele, komşu hakları gibi konular işlenir.

☒ Bu surelerde müşriklerin şiddetli tepkisiyle karşılaşan müminlere sabır ve direnç göstermeleri tavsiye edilmiştir **Medenî Sureler**

☒ Ayetler veciz olmakla beraber genellikle daha uzundur.

☒ Bu surelerde daha çok toplumsal hayatı düzenleyen kurallar, ehl-i kitap ile ilişkiler gibi konular yer almaktadır.

☒ Örnek bir İslam toplumunun oluşturulması hedeflenmiştir.

☒ Namaz hariç diğer ibadetler bu surelerde farz kılınmıştır.

3.2. Esbab-ı Nüzul

Ayetlerin iniş sebepleri anlamına gelir.

Kavram olarak; Peygamberimiz zamanında meydana gelen; bir veya birkaç ayetin yahut bir surenin inmesine sebep olan olay, durum ya da Resûlullah'a sorulan soru demektir. Bir olay veya soru sebebiyle inen ayetler, bazen muhataplarını eğitmek amacı taşımıştır.

Hz. Peygamber'e kıyametin ne zaman kopacağı, hem samimi bir niyetle vaktini merak edenler hem de onu sınamak isteyenler tarafından sorulmuştur. Bunun üzerine Cenab-ı Hak, "Onun bilgisi Allah'a aittir. Ne bilirsin, belki de zamanı yakındır." ayetini inzal etmiştir. (Ahzâb suresi, 63. ayet.)

3.3. Nasih ve Mensuh

Nesh, bir ayetin hükmünün daha sonra gelen bir ayetle kaldırılmasıdır.

Hükmü kaldırılan ayet --- Mensûh

Hükmü kaldıran ayet --- Nâsîh

Bir hükmün yürürlükten kaldırılıp yerine başka bir hükmün konulmasıdır.

► Sadece emir ve yasaklarda söz konusudur.

► İtikad, ahlak ve kıssalarda söz konusu değildir.

► Hz. Peygamber'in risalet dönemiyle sınırlıdır.

► İnsanların hükümlere alışmalarını sağlayan bir kolaylıktır.

► İlahi tedrici bir eğitimidir.

"Biz bir ayeti kaldırır veya onu unutturursak mutlaka daha iyisini veya benzerini getiririz. Bilmez misin ki Allah her şeye kadirdir." (Bakara suresi, 106. ayet.)

3.4. Muhkem ve Müteşâbih

Muhkem, sağlam; müteşâbih ise iki şeyin birbirine benzemesi anlamına gelir.

☒ Muhkem ayetlerde ibadet, helal, haram ve amellere dair bilgiler yer alır.

☒ Bu ayetler gördüğümüz, yaşadığımız, hissettiğimiz ve akıl yürütebildiğimiz konularda bilgi verirler.

Müteşâbih ayetlerde, Kıyametin ne zaman kopacağına bilgisi gibi bilinme imkânı olmayan ayetlerdir.

Anlamı bilinmeyen kelimeler ve ilk bakışta anlamı tam açık olmayan ayetlerdir.

3.5. Garibu'l-Kur'an

Başka dillerden Arapça'ya girdiği veya az kullanıldığı için anlamı bilinmeyen kelimeler demektir.

3.6. İ'câzu'l-Kur'an

İnsanların Kur'an'ın benzerini getirmekten aciz kalmasıdır.

☒ Kur'an-ı Kerim Hz. Peygamber'in en büyük mucizesidir.

☒ Kur'an-ı Kerim, Arap lisanının mesel, yemin, kıssa gibi bütün dil özelliklerini kullanmakla birlikte, kendine özgü ifade tarzı çok farklıdır.

☒ Kur'an'ın meydan okumasına rağmen aynı dili kullananların onun benzerini asla getirememişlerdir.

De ki: "Andolsun, insanlar ve cinler bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine de destek olsalar, yine onun benzerini getiremezler." (İsrâ suresi, 88. ayet.)

3.7. Vücuha ve Nezâir

Vücuha; Yüz, cihet, yön manalarına gelen vech kelimesinin çoğuludur.

Kavram olarak; Bir kelimenin Kur'an'da farklı anlamlarda kullanılmasıdır.

Ayetlerde türevleriyle birlikte on yedi ayrı anlamda kullanılan Hüda kelimesini vücuha örnek olarak verebiliriz.

Hüda kelimesi Kur'an'da şu anlamlarda zikredilmiştir;

Açıklama İman Din İrşad Hidayet Hz. Muhammed (s.a.v.)

Nezair; Nazire kelimesinin çoğuludur. Nazire 'şekil, tabiat ve sözlerdeki benzerlikler' anlamına gelir.

Kavram olarak; Bazı ayetlerdeki farklı kelimelerin aynı manayı ifade etmesidir.

☒ Kur'an --> Kitap --> Zikir --> Şifa

☒ Cehennem --> Sakar --> Hutame --> Cehîm

3.8. Huruf-ı Mukatta'a

Bazı sure başlarında bulunan ve tek tek okunan harflerdir. Kur'an-ı Kerim'in 29 suresi hurûf-i mukattaa ile başlamaktadır.

3.9. Meseller

İnsanlar arasında kabul görüp yayılmış, teşbihe dayalı hikmetli ve kinayeli veciz sözlerdir. Çoğulu emsâldir .

Emsâlü'l Kur'an; İnsan ruhunda iz bırakan ve hayranlık uyandıran biçimde özlü olarak ifade edilen ayetleri inceler. • "Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak bitiren ve her başakta yüz tane bulunan bir tohum gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah lütfü geniş olandır, hakkıyla bilendir." (Bakara suresi, 261. ayet.) ☒

Ayette, helal mallarını ihlasla Allah (c.c.) yolunda harcamak, yüz taneli yedi başak bitiren bir tohum ekmeğe benzetilmiştir. ☒ Bir diğer hedef insan hayatının kısalığının, bir fidenin çiçek açma, meyve verme ve kuruma aşamalarından geçerek rüzgarın önünde savrulan bitkiye benzetilmesidir. ☒ Hedef, bu amelin bire en az yedi yüz kat sevap kazandıracağını muhataplara kolayca anlatmaktır.

3.10. Kıssalar

Geçmiş kavimlere ait olaylar üzerinde dikkatleri yoğunlaştırarak insanı ders almak üzere derin tefekküre yönelten bir olgudur.

☒ Geçmişten ders almak isteyenlere öğüt verir.

☒ Hz. Muhammed'in (s.a.v.) nübüvvetini ispat eder.

☒ İç ve dış dünyasında buhrana düşen insanlara kurtuluş yollarını göstermeyi ve yeri geldikçe onları teselli etmeyi hedef alır.

☒ Tarihî gerçeklerdir. İnsana, tarihî olaylar üzerinden dinî bilinç kazandırır.

☒ Kıssa sözcüğünün hikâye anlamında olmadığına dikkat etmek gerekir.

☒ Kur'an-ı Kerim'de kıssalar hangi maksatla zikredilmek isteniyorsa olayın sadece o kadarı verilmiştir.

3.11. Mecazlar ve Deyimler

Bir sözü, bir karine ve bir alakanın varlığı sebebiyle gerçek anlamı dışında başka bir manada kullanmaktır.

• "Kölenin boynunu azat etmektir." (Beled suresi, 13. ayet.)

Ayette geçen "kölenin boynunun azat edilmesi" deyimini; kölenin şahsının azat edilmesi demektir.

4. Tefsirden Tefekküre

4.1. Fil Suresi ve Tefsiri

☒ Fil suresi, adını ilk ayetinde geçen Fil kelimesinden alır.

☒ Mekke'de inmiş olup ayet sayısı beştir.

☒ Nüzul sırası on dokuz, mushaftaki sırası ise yüz beştir.

☒ Surede Kâbe'ye saldıran Ebrehe ve ordusunun hezimete uğratıldığı ve helak edildiği anlatılır.

"Rabbinin fil sahiplerine ne yaptığını bilmez misin?"

Ey Peygamber, sen ve diğer insanlar, olayı gören insanların varlığı ve anlattıklarıyla fil ordusuna Rabbinin ne yaptığını gözle görür gibi kesin olarak biliyorsunuz.

"Onların kötü planlarını boşa çıkarmadı mı?"

Ayet, Ebrehe ve yandaşlarının Kâbe'yi yıkmaya yönelik kötü niyet ve haince kurdukları hile ve tuzaklarının boşa çıktığını hatta yok olmalarına vesile olduğunu ifade eder.

"Üzerlerine sürüler halinde kuşlar gönderdi."

Yüce Allah, Ebrehe ve ordusunun üzerine özel olarak yaratmış olduğu kuş sürüleri göndermiştir.

"Onlar gökten taş yağdırıyorlardı."

Ebabil kuşları, gökten taşları bırakıyordu. O taşlar, Ebrehe ordusundan kimin başına isabet ederse onu hemen öldürüyordu.

"Ve böylece onları yenmiş ekin yaprakları gibi yaptı."

Üzerlerine yağın taşları sebebiyle Ebrehe ve ordusu haşereler tarafından "yenilip çiğnenmiş ekin" gibi delik deşik bir şekle dönüşmüştür. Böylece sürüler halinde gelen kuşlar, Ebrehe ordusunu yok etmiştir.

4.2. Kureyş Suresi ve Tefsiri

☒ Sure adını ilk ayetinde geçen Kureyş kelimesinden alır.

☒ Toplam dört ayet olup nüzul sırası yirmi dokuz, mushaftaki sırası ise yüz altıdır.

☒ Sure Mekkîdir .

☒ Tîn suresinden sonra nazil olmuştur.

"Kureyş'e alıştırılıp kolaylaştırıldığı için. "

Ebrehe ordusunun Yüce Allah tarafından helak edilmesi Mekke'nin idaresini elinde bulunduran Kureyşlilere dokunulmazlık algısı oluşturmuştur.

Ayette bunun Allah'tan (c.c.) bir nimet olduğu vurgulanmış ve putlara değil yalnız Allah'a (c.c.) kulluk etmeleri emredilmiştir.

"Evet, kış ve yaz seyahatleri onlara kolaylaştırıldığı için."

Kureyşliler, yaz ve kış diledikleri yerlere yolculuk etmede kolaylık ve başarıya ulaşmışlardı. Mekke, tarım ve hayvancılığa elverişli olmadığı için onlar, kışın Yemen'in ılık bölgelerine, yazın da Suriye'nin serin yaylalarına güvenle ulaşıyor, ticaret yapıyorlardı. Ayette, işte bu seyahatlerin onlara kolaylaştırıldığı ve güvenli kılındığı ifade edilmektedir.

"Onun için bu Beyt'in (Kabe'nin) Rabbine kulluk etsinler!"

Bütün bu imkânların Allah (c.c.) tarafından olduğu düşünüldüğünde surede geçen "Öyleyse bu evin, Kabe'nin Rabbine kulluk etsinler!" çağrısı daha iyi anlaşılacaktır.

"Ki (O) kendilerini aşıktan doymuş ve onları her çeşit korkudan emin kılmıştır."

Yüce Allah onları kıtlık ve açlıktan kurtarmıştır. Verilen akıl ve diğer yeteneklerle bütün bu ikramların Allah'tan (c.c.) olduğunun farkına varabilirler. Müşriklerin, Peygamberimizin dediklerini kabul ederek tek olan Allah'a (c.c.) kul olmaları ve Kâbe'de sergiledikleri putları kaldırmaları gerekir.

4.3. Hucurat Suresi 10-12. Ayetler ve Tefsiri

"Mü'minler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin."

Bu ayetler, yeryüzündeki tüm Müslümanların evrensel bir ailenin bireyleri gibi olduklarını ve birbirlerine öz kardeşmiş gibi dürüst ve samimi davranmaları gerektiğini bildirir. Müslümanlar, her konuda olduğu gibi din kardeşlerinin arasını bulmada da adil ve duyarlı olurlar.

"Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da diğer kadınları alaya almasın."

Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Birbirinizi karalamayın, birbirinizi (kötü) lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir namdır! Kim de tövbe etmezse, işte onlar zâlimlerin ta kendileridir."

Müslüman, hiç kimseyi hakir görüp onunla alay etmemelidir.

Buradaki alay etmek sözüyle, sadece sözle yapılan alay kastedilmemiştir.

☒ Bir kimsenin rahatsız edici bir şekilde taklidini yapmak

☒ Bir kimsenin davranışları, tipi, giyimi ile eğlenmek

☒ İnsanlarda bir kusur, ayıp bulup başkalarına haber vermek gibi davranışlar da alay kapsamındadır ve yasaklanmıştır.

"Ey iman edenler! Zannın çoğundan sakının; çünkü bazı zanlar günahtır. Gizlilikleri araştırmayın, birbirinizin gıybetini yapmayın. Herhangi birinin ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanıyor mu? İşte bundan tiksindiniz! Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah tövbeyi çok kabul edendir, çok merhamet edendir."

Ayette başkasını gücüne gidecek bir lakap ile çağırma yasaklanmıştır.

☒ Bir kimseye fasık ve münafık diye hitap etmek

☒ Topal, a'mâ ve tek gözlü olan kimselere buna göre isimler takmak

☒ Kendisinde, anne, baba veya ailesinde bulunan bir ayıbı dolayısıyla lakab takmak

Ayette fazlaca zanda bulunmak ve her tahmin ettiğine tabi olmak yasaklanmıştır.

☒ Kişinin başka birine sebepsiz yere suizan beslemesi

☒ Kişinin başkaları ile ilgili kanaat ve görüşlerinde daima sûizani ön plana alması

Ayette şu davranışlar yasaklanmıştır:

☒ İki kişinin konuşmasına kulak kabartmak

☒ Komşuların evlerinin içini merak etmek

☒ Başkalarının aile hayatını veya onların şahsi sır ve davranışlarını bir gerek olmadan araştırmak

3. ÜNİTE – TEFSİR TARİHİ

1. Tefsirin İlk Dönemi

Kur'an-ı Kerim'in inmeye başlamasıyla birlikte tefsir çalışmaları başlamıştır. İlk dönem tefsir çalışmaları üç ayrı dönemde incelenmektedir:

1.1. Hz. Peygamber Dönemi

Hz. Muhammed'in üç temel görevi vardır:

☒ **Tebliğ:** Vahiyle gelen bilgileri insanlara ulaştırmak

☒ **Tebyin;** Gelen vahyi insanlara alıştırarak

☒ **Teşri';** Hüküm koymak

Hz. Muhammed (s.a.v.), Allah (c.c.) tarafından peygamber olarak görevlendirildikten sonra Kur'an vahyedilmeye başlandı. Hz. Muhammed (s.a.v.) gelen vahyi hem insanlara iletiyordu hem de Kur'an-ı Kerim'in emirlerini insanlara açıklıyordu. Böylece Kur'an'ın tefsir çalışmaları Hz. Muhammed (s.a.v.)'in vahyi insanlara açıklamasıyla birlikte başlamış oldu.

Hz. Peygamber;

☒ İnen ayetler hakkında sözlü açıklamalar yapmış

☒ indirilen ayetlerin maksadını anlatmış

☒ kapalı biçimde ifade edilmiş ayetleri beyan etmiş

Kur'an'ın emirlerini davranışlarıyla göstermiştir.

Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de

"Namazlara ve orta namaza devam edin. Allah'a (c.c.) saygı ve bağlılık içinde namaz kılın." (Bakara suresi, 238. ayet) buyurmuştur.

Ayetteki "orta namaz" ifadesi tam olarak anlaşılmamaktadır.

Peygamberimiz "Orta namaz ikinci namazdır." (Tirmizî, Kitâbu'tTefsîr, 3.) şeklinde ifade ederek orta namazı beyan etmiştir.

1.2. Sahabe Dönemi

Sahabe Kur'an'ın okunması, ezberlenmesi, yazılması, açıklanması, anlaşılması ve uygulanmasında Peygamberimizin yürüttüğü tüm faaliyetlere katılmıştır. Anlayamadıkları bir ayeti doğrudan Hz. Muhammed'e sormuşlardır. Kur'an'ın yorumlanmasında Peygamberimizin söz ve uygulamalarını esas almışlardır.

☒ Sahabîler, ayet ve surelerin nüzul sebeplerini yaşamış, manalarını Allah'ın elçisinden öğrenmiş ve Kur'an'ı tefsir etmenin büyük sorumluluğunu taşımışlardır.

☒ Sahabîlerin tefsirleri Allah (c.c.) elçisinin açıklamalarından oluşmuş ve nesilden nesile iftiharla nakledilmiştir.

Mâide suresi 89. ayeti yemin kefaretiden bahsedilmiş ve son kısmında: "... Bunları bulamayan üç gün oruç tutar..." buyrulmuştur.

Kur'an ve tefsir bilgisi en fazla olan sahabilerden biri olan Abdullah b. Mesud bu oruçların peş peşe tutulması gerektiğini belirtmiştir.

Sahabe Tefsirinin Bazı Özellikleri

☒ Ayeti ayetle, nüzul sebepleri ve Hz. Peygamber'den işitmiş oldukları açıklamalarla tefsir etmişlerdir.

☒ Kur'an'ı ayet ayet baştan sona tefsir etmemişlerdir.

☒ Tefsir yaparken daha çok garip lafızlarla ilgili kısa açıklamalar yapmışlardır.

☒ Ahkâm âyetlerini geniş bir tahlile tâbi tutarak hüküm istinbatında bulunmuşlardır.

☒ Yaptıkları açıklamalar kendi dönemlerinde henüz tedvin edilmemiştir.

1.3. Tâbiîn Dönemi

Kur'an'ı ve Hz. Peygamber'in uygulamalarını öğrenen sahabe, Medine ve Mekke dışında Kûfe ve Şam gibi şehirlerde ilmî faaliyetlere başladı.

☒ Sahabe, Kur'an'ın anlaşılması ve tefsir edilmesine dair insanları bilgilendirdi.

☒ Sahabenin etrafında toplanıp onlardan ders alan öğrenciler, daha sonra buldukları şehrin ismiyle bir ekol oluşturdu.

Mekke Ekolunun Hocası Abdullah b. Abbas
Medine Ekolunun hocası Ubey b. Kab
Kufe Ekolunun Hocası Abdullah ibn Mesud

☐ Tâbiîn, Peygamberimizle bizzat karşılaşmamış ve ayetlerin indirilişine tanıklık etmemişlerdir.

☐ Bundan dolayı Tâbiîn Dönemi müfessirleri, ayetleri yorumlarken daha fazla açıklama yapma gereği duymuşlardır.

☐ Kur'an Tâbiîn Döneminde tamamen tefsir edilmeye başlanmıştır.

☐ Ayetlerin yorumlanmasında rey ve içtihadın kullanımı daha fazla genişlemiştir.

☐ Tâbiîn Dönemi tefsir faaliyetleri sonucunda bütün Kur'an ayetleri tefsir edilmiş ve tefsir müstakil bir ilim olarak ortaya çıkmaya başlamıştır.

2. Tedvin Dönemi ve Sonrasındaki Gelişmeler

Tedvin; Toplamak, kaydetmek, yazıya geçirmek demektir.

Rivayet yoluyla nakledilen sözlü ve dağınık haldeki yazılı bilgileri toplamak, düzenli bir şekilde yazıya geçirerek kitap oluşturmak anlamında kullanılır.

Tefsirin tedvini, Kur'an tefsiriyle ilgili bilgilerin ve rivayetlerin düzenli bir şekilde kitaplarda toplanmasıdır.

Tefsirle ilgili rivayetlerin tedvin edilmesi üç aşamada gerçekleşmiştir.

ÖNEMLİ

Kur'an-ı Kerim'i baştan sona tefsir eden ilk yazılı kitap, Mukâtil b. Süleyman'ın (ö. 767) Kitabü't-Tefsiri'l-Kebir'idir.

Müfessirler, tefsir yaparken yöntem bakımından ikiye ayrılmışlardır:

Rivayet tefsiri ve dirayet tefsiri,

Dirayet tefsiri de kendi arasında farklı kısımlara ayrılır.

Rivayet Tefsirleri

☐ Kaynak olarak Kur'an, hadis, sahabe ve tâbiîn sözlerine dayanan tefsirlerdir.

☐ Rivayet yönteminde bir ayet tefsir edilirken önce konuyla ilgili ayetlere, hadislere, sonra da sahabe ve tâbiîn sözlerine ve bunların dışında tarih bilgilerine başvurulur.

☐ Rivayet tefsirleri Peygamberimizin ve sahabenin Kur'an ayetlerini nasıl anladıklarını ve uyguladıklarını anlatmaları bakımından önemlidir.

İbn Kesîr Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm

Celeleddin es-Suyûtî ed-Durru'l- Mensûr

Dirayet Tefsirleri

☐ Peygamberimizin hadislerini, sahabe ve tâbiîn sözlerini esas almanın yanında Arap dili ve edebiyatının imkânlarına, içtihadı, akli çıkarımlara ve gerektiğinde diğer ilimlere dayanan tefsir çalışmalarına denir.

☐ Dirayet yöntemini kullanan müfessirler, hadis, fıkıh ve kelim gibi ilimler yanında lügat, gramer ve edebiyat gibi dilbilimi ile ilgili ilimlere önem vermişlerdir.

Dilbilimsel Tefsir

☐ Farklı milletlerin Müslüman olmaları ve Kur'an'ı anlama istekleri dilbilimsel tefsir çalışmalarını hızlandırmıştır.

☐ Anlaşılması zor veya yabancı kökenli kelimelerin anlamlarını araştıran çalışmalar Garîbu'l-Kur'an adlı kitaplarda toplanmıştır. Eş sesli ve eş anlamlı kelimelerini araştıran çalışmalar ise el-Vücûh ve'n-Nezâir adlı kitaplarda toplanmıştır.

Ebu Ubeyde Mecâzü'l-Kur'an

İbn Kuteybe Te'vilü Müşkîli'l-Kur'an

Zemahşerî el-Keşşâf

Kelâmî Tefsir

☐ Allah'ın (c.c.) birliği, melekler, kitaplar, peygamberler, ahiret ve kader ile ilgili ayetlerin anlaşılması ve yorumlanması, Müslümanların inançlarının sağlam temellere dayanması ve inanç esaslarının savunulması, kelâmî tefsirin doğmasına sebep olmuştur.

İmam Mâturîdî Te'vilâtu'l-Kur'ân ve Te'vilât-ı Ehl-i Sünnê
Fahreddin er-Râzî Mefâtihi'l - Gayb

Fikhî Tefsir

☐ İbadet ve muamelatı içeren ahkâm ayetlerinin tefsiridir.

☐ Kur'an'daki ahkâm ayetlerini açıklamalarından dolayı genellikle Ahkâmü'l-Kur'an diye isimlendirilmiştir.

İmam eş-Şafii Ahkâmü'l - Kur'an

Maliki âlim Kurtubî el-Câmî li Ahkâmü'l- Kur'an

Tasavvufî Tefsir

☐ Müslümanlar arasında özellikle dünyevileşmeye tepki olarak ahlaki bir hayat sürme ve ruhu arındırma anlayışı gelişmiştir.

☐ Bu anlayışı benimseyen âlimlerden bazıları, kendi anlayışları ile ilgili gördükleri ayet ve hadisleri bir araya getirerek tefsir yapmışlardır.

Kuşeyrî Letâifü'l-İşârât bi Tefsiri'l - Kur'ân

Sehl b. Abdullah et-Tüsterî Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm

Tefsir Kitapları ve Müellifleri

Taberî'nin Tefsiri Câmiu'l-Beyân an Te'vili Âyil-Kur'an

☐ Kur'an ayetlerinin yorumlarına ait açıklamalar ansiklopedisi özelliğini taşıyan ilk eserdir.

☐ Tefsir yapılırken hadislerden, sahabe ve tabiîn sözlerinden, kıraat farklılıklarından, dilbilimlerinden, şiirden ve tarihten istifade edilmiştir.

Taberî Kimdir?

☐ Adı Muhammed b. Cerir et-Taberî'dir.

☐ 225/839 yılında Taberistan'ın Âmûl şehrinde doğmuştur.

☐ İlim elde etmek için Rey, Basra, Kûfe, Medine, Suriye ve Mısır gibi beldeleri dolaştıktan sonra Bağdat'a yerleşmiştir.

☐ Bağdat'ta dersler vermiş ve kendi fıkhi görüşlerini öğretmiş ve burada ünlü tefsirini yazmıştır.

☐ Bağdat'ta 310/923 yılında vefat etmiştir.

Mâturîdî'nin Tefsiri Te'vilâtu'l-Kur'an

☐ Tefsir ilmine, kelâm, fıkıh ve fıkıh usulüne dair konulara ağırlık verilmiştir.

☐ Eserde Hz. Peygamber, sahabe ve diğer âlimlerden nakledilen rivayetlere başvurulmakla beraber, dirayet yöntemi daha ağır basmaktadır.

Mâturîdî Kimdir?

Adı Ebu Mansur el-Mâturîdî'dir.

Özbekistan sınırları içerisinde bulunan Semerkand'ın Maturid köyünde doğmuştur. Aslen Türk'tür.

Kelam, mezhepler tarihi, usûl-i fıkıh ve tefsir alanında yetkin bir alimdir.

İmam-ı Azam Ebû Hanife'nin yolunu takip etmiştir.

Semerkand'da vefat etmiştir.

Zemahşerî'nin Tefsiri el-Keşşâf

☐ Dirayet tefsiri olan El- Keşşâf Kur'an'ın lügat, nahiv, belagat ve i'caz yönlerinden incelemeye büyük önem vermiştir.

☐ Ayetlerin yorumunda, sebeb-i nüzullerinin ve surelerin faziletinin belirlenmesinde hadisler ve sahabe sözleri nakledilmiştir.

Zemahşerî Kimdir?

☐ Adı Carullah Mahmud b. Ömer ez-Zemahşerî'dir.

☐ Türkmenistan sınırları içerisinde bulunan Zemahşer kasabasında 1075 yılında doğmuştur.

☐ Buhara, Horasan, İsfahan, Bağdat, Şam, Mekke gibi şehirleri dolaşarak ilmini geliştirmiştir.

☐ 1143 yılında Harizm'in Cürcâniyye kasabasında vefat etmiştir.

Râzî'nin Tefsiri Mefâtihi'l-Gayb

☐ Eser, tefsirle birlikte zamanının çeşitli bilimsel bilgilerini de içeren ansiklopedik bir kaynak niteliğindedir.

Râzî Kimdir?

☐ Adı Fahreddin er-Râzî'dir.

☐ 543/1149 yılında Hazar Denizi'nin güneyinde bulunan Rey şehrinde doğmuştur.

☐ Tefsir dışında kelam, fıkıh, felsefe, tıp, matematik alanlarında uzmanlaşmıştır.

☐ Merağa, Buhara, Semerkand, Gazne, Herat gibi şehirlerde, Harizm ve Hind beldelerinde dolaşp vaazlar vermiş, ilmî tartışmalara katılmıştır.

☐ 606/1210 yılında Herat'ta vefat etmiştir.

Beyzâvî Tefsiri Envârû't-Tenzil ve Esrârû't-Te'vîl

☞ Beyzavî'nin tefsir kaynakları, Zemaşerî ve Râzî'nin tefsirleri ile Ragıp el-İsfehânî'nin el-Müfredat adlı eseridir.

☞ Medreselerde ders kitabı olarak okutulmuş ve üzerine yüzlerce şerh ve haşiye yazılmıştır.

Beyzâvî Kimdir?

☞ Adı Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî'dir.

☞ İran sınırlarında bulunan Şiraz şehri yakınlarındaki Beyzâ'da doğmuştur.

☞ Tefsir, fıkıh, kelim, mantık, nahiv ve belagatte yetkinleşmiş ve bu alanlarda eserler vermiştir.

☞ Tebriz'de 685/1286 yılında vefat etmiştir.

Kurtubî Tefsiri el-Câmi li Ahkâmî'l-Kur'an

☞ Tefsirin girişinde Kur'an'ın fazileti, tilaveti, ezberlenmesi, yazılması, toplanması, tertibi, tefsiri, harekelenmesi, i'câzı gibi konular ele alınmıştır.

☞ Ayetlerin nüzul sebeplerine, ayetlerdeki kıraat ihtilaflarına, lügat ve nahiv gibi konulara yer verilmiştir.

☞ Tefsirde hem rivayet hem de dirayet tefsir metodu uygulanmıştır Kurtubî Kimdir?

☞ Adı Muhammed b. Ahmed Kurtubî'dir.

☞ Endülüs'ün ilim merkezlerinden biri olan Kurtuba'da doğmuştur.

☞ Birçok İslam şehrini dolaşarak ilmini geliştirdikten sonra Mısır'a yerleşmiştir.

☞ Mısır'da 671/1273 yılında vefat etmiştir.

3. Türkçe Tefsir ve Meal Çalışmaları

Kur'an'ın Türkçe olarak birçok tefsir ve meal yazılmıştır.

Hak Dini Kur'an Dili –Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır

☞ 1926-1938 yılları arasında Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın yazdığı tefsir kitabıdır.

☞ Eserin başında tercüme, tevil ve tefsir arasındaki farklıları açıklamış ve tefsirinde bağlı kalacağı esasları, belirtmiştir.

☞ Tefsirinde; ayet sayılarını, nuzül sebebini, surede geçen kavramları ve surelerin faziletini açıklamıştır.

Elmalılı Hamdi Yazır Kimdir?

☞ Antalya'nın Elmalı ilçesinde 1878 yılında doğdu.

☞ İlk ve orta öğrenimini burada tamamladı, hafızlık yaptı. Daha sonra İstanbul'da dinî ilimler, felsefe ve musiki öğrendi.

☞ 1942'de vefat etti

İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri–Celal Yıldırım

☞ Eser toplam 14 ciltten oluşmaktadır.

☞ Ayetlerin tefsiri yapılırken genç kuşaklar göz önünde bulundurulmuş, dönemin ilmi çalışmaları dikkate alınmış, yeri geldikçe Tevrat, İncil ve Kur'an-ı Kerim arasında mukayese yapılmış, ayetlerin iniş sebepleri tespit edilerek özet mahiyetinde açıklama yapılmıştır.

☞ Konulu tefsir metodu benimsenmiştir.

Celal Yıldırım Kimdir?

☞ 1932 yılında Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde doğdu.

☞ Türkiye'deki ve Mısır'daki medreselerde on beş yıl boyunca din eğitimi aldı.

Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri-Ömer Nasuhi Bilmen

☞ Ayetlerin önce Arapça asılları, ardından Türkçe mealleri ve daha sonra da izah başlığıyla tefsirleri yapılmıştır.

☞ 1964-1966 yılları arasında sekiz cilt olarak İstanbul'da yayınlanmıştır.

Ömer Nasuhi Bilmen Kimdir?

☞ 1882 yılında Erzurum'da doğdu.

☞ İlk eğitiminden sonra İstanbul'da hukuk öğrenimini tamamladı. Arapça, Farsça ve Fransızca öğrendi.

☞ Medreselerde, İstanbul İmam-Hatip Okulunda ve İstanbul Yüksek İslam Enstitüsünde fıkıh usulü ve kelim dersleri okuttu.

☞ İstanbul Müftülüğü ve Diyanet İşleri Başkanlığı yaptı. 1971'de İstanbul'da vefat etti.

Kur'an'ı Hâkîm ve Meal-i Kerim-Hasan Basri Çantay

☞ İçindekiler birinci cildin, özel isim indeksleri ise her cildin sonunda verilmiştir. Mealinin girişinde geçmiş dönemlerde yapılmış tercüme üzerinde durulmuştur.

☞ Kur'an'ı Kerim'in iki sayfası yan yana konulmuş, altına ve karşı sayfasına da ayetlerin mealleri yapılmıştır.

Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali–Heyet

☞ Türkiye Diyanet Vakfı adına ilk defa 1993 yılında yayımlanmıştır.

Girişte Kur'an tarihi ve meal üzerine kısa bilgiler verilmiştir.

☞ Sure girişlerinde surenin adı, nüzul sebepleri ve ayet sayısı üzerine kısa bilgiler verilmiştir.

☞ Mealde yer yer parantezler kullanılarak bazı kısa açıklamalarla ayetin daha iyi anlaşılması sağlanmıştır.

4. Tefsirden Tefekkür

4.1. Maun Suresi ve Tefsiri

☞ Adını son ayet inde geçen "Maûn" kelimesinden alır.

☞ Mekke'de inmiştir ve yedi ayettir.

☞ İniş sırasına göre on yedinci, mushaftaki sıraya göre yüz yedinci suredir.

☞ Yetimlerle ilgili incitici davranışlar sergileyen, dini yalanlayan, ahirette hesaba çekileceğine inanmayan, etrafındakileri hor gören kişiler hakkında nazil olmuştur.

"Dini yalanlayanı gördün mü?"

☞ Dini yalanlamak, insanların yaptıkları iyilik ya da kötülüklerin Allah katında bir karşılığı olduğunu reddederek hesap gününü yalanlamak anlamındadır.

☞ "Gördün mü?" sorusunun anlamı hem gözle gördün mü hem de anlayıp bildin mi demektir.

☞ Bu soru ile başlanmasını n nedeni, muhatabı, ahireti inkar eden insanda ne gibi bir itikadi sapkınlık olduğunu düşünmeye davet etmektedir

☞ Ayette geçen din kelimesi çoğunlukla kıyamet günü ve İslam anlamında kullanılır.

☞ Peygamberimiz, yaşadığı ortamda insan ve toplum düzenini bozan uygulamalara karşı çıkmış ve bu yüzden müşrikler tarafından atalarının dinini inkâr etmekle suçlanmıştır.

☞ Allah (c.c.) bu surede asıl dini inkâr edenlerin müşriklerin olduğunu açıklamaktadır.

☞ Burada dini yalanlamakla kastedilen şey hesap gününü yok saymaktır.

"İşte o, yetimi itip kakar."

☞ Babası ölmüş olan çocuğa yetim denir.

☞ Buradaki yetimin birden fazla manası vardır.

☞ Birincisi, yetimin hakkını yer ve babasının bıraktığı mirasa el koyarak yetimi kovar.

☞ İkincisi, yetim ona yardım için gelirse merhamet etmez, hatta yanından kovar.

☞ Üçüncüsü, o yetime zulmeder.

"Yoksulu doyurmaya teşvik etmez."

☞ Miskin, yoksul ve düşkün

☞ Dini yalanlayan kimsenin; miskinin ihtiyacı olan yemeği vermediğini, ona kendi yemeğini vermediği gibi başkalarını da onu doyurmaya teşvik etmediğini belirtir.

☞ Oysa o yemek fakire aittir, onun hakkıdır, yemeği verenlere ait değildir.

☞ Veren, onu bir bahşış olarak vermemekte, tersine, fakirin hakkı olduğu için zorunlu olarak vermektedir.

"Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki; onlar namazlarını ciddiye almazlar. Onlar (ibadetlerinde hayır ve hasenatlarında) gösteriş yapanlardır, hayra da (her türlü infaka) mâni olurlar."

☞ Burada gerçek manada Allah'a (c.c.) karşı kulluk görevini yerine getirmeyenler eleştirilmektedir.

☞ Bu surede namaz kılmalarına rağmen olumsuz tutumları olanlara üç örnek verilmiştir:

☞ Namazın özünden uzak olmaları; İbadetlerinde gösteriş yapmaları, Hayra engel olmaları, mâli ve insani yardımlara karşı çıkmaları

4.2. Kevser Suresi ve Tefsiri

☑ Adını ilk ayette geçen “Kevser” kelimesinden almıştır. Mekke’de inmiştir ve üç ayettir.

☑ Mushaf’taki sıralamada 108. İnış sırasına göre 15. suredir. Kur’ân-ı Kerim’in en kısa suresidir.

"Biz sana kevseri verdik."

☑ Kevser, çok hayır ve çokluk demektir. Tefsirlerde Kevser; bitip tükenmez iyilik, risalet, vahiy, rahmet, mağfiret, bereket, cennetteki bir havuz ve İslam Dini gibi farklı şekillerde yorumlanmıştır.

"O halde, Rabbin için namaz kıl ve kurban kes."

☑ Allah’ın verdiği sayısız nimetlere şükretmek için namaz kılınması istenmiştir.

☑ Namaz, Allah’ı anmaktır ve namazla Allah övülür.

☑ Bazı alimler burada kastedilen namazın beş vakit namaz olduğunu belirtirken bazıları bu namazın bayram namazı olduğunu ve bayram namazını kılıp kurban kesilmesi gerektiğini belirtmiştir.

"Asil soyu kesik olan, şüphesiz sana hınc besleyendir."

☑ Müşriklerden bazıları Hz. Muhammed’in erkek çocuğu olmadığı için ona “soyu kesik” demişlerdir.

☑ Bu inen ayetlerle işin onların düşündüğü gibi olmadığı belirtilmiştir.

☑ Ebter kelimesi, ‘soyu kesik’ demek olduğu gibi her türlü hayırdan kesilmeyi, işin devamının gelmeyeceğini de içerir.

☑ Ayet, hayrın servet, mal ve evlat sahibi olmaktan ziyade güçlü bir düşünce, sağlam bir inanç ve sarsılmaz bir ahlak sahibi olmakla elde edilebileceğini anlatmıştır.

4.3. Bakara Suresi 285-286. Ayetler ve Tefsiri

☑ Amenerasülû olarak bilinir. İmanın temel esaslarından bazıları ifade edilir.

☑ Müslümanların iman ettikten sonra güzel ameller yapması istenir.

285. Allah’ın elçisi ve müminler, rabbinden ona indirilene iman ettiler.

Her biri Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine inandılar.

“O’nun elçileri arasında ayırım yapmayız” ve “İşittik, itaat ettik, başışlamayı dileriz rabbimiz, gidiş sanadır” dediler.

286. Allah hiçbir kimseyi, gücünün yetmediği bir şeyle yükümlü kılmaz; lehinde olanı da kendi kazandığıdır, aleyhinde olanı da kendi kazandığıdır. Rabbimiz! Unutur veya yanılırsak bizi cezalandırma!

Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yük yükleme! Üstesinden gelemeyeceğimiz şeyleri boynumuza borç kılma! Bizi başışla, ayıplarımızı ört ve bize rahmetinle muamele buyur! Sen bizim sahibimiz ve yardımcımızsın; artık inkârcı topluluğa karşı bize yardım et!

☑ Allah’a (c.c.) meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, O’na verilecek hesaba inanmak, imanın temel şartlarındandır.

☑ İyi amellere devam edilmesi ve Allah’tan (c.c.) başışlanma ve af dilenmesi gerektiği belirtilir.

☑ Kişi ancak kendi işlediği iyi amellerin mükâfatını görür, başkalarının yaptığı iyiliklerin karşılığını alamaz. Eğer bir kimse bir iyiliğe vesile olmuşsa onun sevabının bir mislini alır. Aynı şekilde eğer bir kimse, bir kötülüğe vesile olmuşsa onun günahının bir mislini yüklenmiş olur.

☑ Yüce Allah, müşriklerin müminlere yaptığı işkencelere karşı dua edilmesi gerektiğini bildirmiş ve bu ayetle nasıl dua edilmesi gerektiğini insanlara öğretmiştir.

4. ÜNİTE KUR’AN-I ANLAMA VE YORUMLAMA

1. Kur’an’ı Anlama ve Yorumlama

Anlam: “bir kelimenin, bir önermenin, bir tasarımın, bir düşüncenin ya da bir eserin anlatmak istediği şey”dir

Anlama, duyu vasıtalarımızla algıladığımız bir kelimenin, sözün, işaretin, metnin anlatmak istediği düşünce veya duygunun kavranmasıdır.

Kur’an ı Kerim’i anlama ise; onun söz anlam ilişkilerini bütün yönleriyle kavramaktır.

Yorum, bir yazının veya bir sözün, ilk bakışta anlaşılması güç yönlerini açıklayarak anlaşılır hale getirmek; Yorumlamak; ise yorum işini yapmaktır.

Müfessirin bir kelime veya cümlenin hangi anlamda kullanıldığını, ne dediğini, onunla neyin kastedildiğini ortaya koymasına yorum yapmak denir. Tefsir literatüründe yorumlamayı anlatmak için tefsir ve tevil kavramları kullanılır.

Kur’an-ı Anlamanın 6 Unsuru

Anlatan: Allah (c.c.)

Anlayan: İnsan

Anlatılan: ayetlerdeki konu ya da konular

Bağlam: Ayetlerin Kur’an-ı Kerim’deki yeri ve indiği ortam

Doğru anlam:

Anlama:

Kur’an ı Kerim’i tanımamız ve anlamamız için Kur’an ı Kerim’i usulüne uygun ve ciddi bir şekilde yorumlamak gerekir. Bunun nasıl yapılacağına ve hangi kurallara uyulacağına dair bilgiler, Ulûmu’l Kur’an ve Tefsir usulü kitaplarında vardır.

X Peygamberimiz hayatta iken Kur’an ı Kerim’in anlaşılmasına dair hem açıklamalar yapmış hem de onu uygulayarak anlamanın hayata yansımaları göstermiştir.

X Sahabe de Kur’an ı Kerim’i anlamaya, yaşamaya ve başkalarına açıklamaya büyük çaba göstermiştir.

X Tâbiin döneminde ise Kur’an ı Kerim’in anlaşılması üzerine yapılan çalışmalar biraz farklılaşarak ve hız kazanarak devam etmiştir. Fakat ayetleri anlama ve yorumlama konusunda bazı problemler yaşanmaya başlanmıştır. Bu süreçte birlikte yavaş yavaş Kur’an ı Kerim’i tefsir etmede uyulması öngörülen birtakım kurallar konulmaya başlanmıştır.

Tabiîn döneminde Kur’an ı Kerim’in doğru anlaşılması ve hayata aktarılması için iki önemli adım atılmıştır.

Birincisi; ayetlerin insanların anlayacağı şekilde tefsir edilmeye başlanmasıdır.

İkincisi; Kur’an ı Kerim’i incelemeye ve tefsir yapmaya yardımcı bilgilerin toplanmasıdır.

2.Kur’an’ı Anlama ve Yorumlama Yönteminde Temel İlkeler

X Kur’an’ın anlaşılması ve yorumlanması için konular özel ilkelere uymak hata yapmamak için önemlidir.

X Bu ilkelere bağlı kalınarak okumaya ve anlamaya çalışıldığında müddetçe yanlış düşme oranı azalır.

X Kur’an ı Kerim’i tefsir etmek isteyen müfessirin bu kurallara uyması gerekir.

X Çünkü bunu yapmazsa ayetlerin anlamına ve maksadına uygun olmayan bir tefsir ortaya çıkabilir.

Kur’an ı Kerim’i anlamada ve yorumlamada temel ilkeler:

1.Arap diline vukufiyet

2.Kur’an’ın Kur’an ile tefsiri

3.Kur’an’ın sünnet ile tefsiri

4.Kur’an’ın sahabe ve tâbiinin görüşleri ile tefsiri

5.Nüzul ortamını dikkate alma

6.Bilimsel verilerden faydalanma

2.1. Arap Diline Vukufiyet

Kur’an ı Kerim Allah’ın kelimidir ve dili Arapçadır.

Kur’an ı Kerim anlatılacakları en güzel tarzda ifade etmiş, meramını ve maksadını en uygun dille anlatmıştır.

Kur’an ı Kerim’i anlama ve yorumlamada öncelikle onun dil açısından incelenmesi gerekir.

Kur'an ı Kerim dilinin kendine özgü bir yapısı ve çok çeşitli üslup özellikleri vardır. Esaslı bir dil incelemesi ayetlerin çözümlenmesinde başarıya götüren ilk aşamadır.

Ayetler üzerinde dil incelemesi yapılırken mutlaka Arapçanın dil kaidelerine uymak gerekir.

Ayetlerdeki incelikleri, mantığı, kelimelerin hangi mana için kullanıldıkları ve nüzul çağındaki Arapçanın özelliklerini, sarf, nahiv, cahiliye şiiri, belağat, deyimler vs. dikkate alınmalıdır.

Dikkat Edelim

Kur'an ı Kerim'i tefsir veya tercüme edecek bir kimsenin iyi derecede Arapça bilmesi, ayrıca kendi dilinin inceliklerine de vâkıf olması gerekir. Aksi takdirde o tefsir ve tercüme gayesine ulaşamaz.

2.2. Kur'an'ın Kur'an ile Tefsiri

Bir konuyu, bir ayeti ya da ayetteki bir cümleyi hatta kelimeyi başka ayetler yardımıyla açıklamaktır.

Kur'an ı Kerim'in en iyi tefsirinin yine Kur'an ı Kerim yardımıyla olacağı, ayetlerin bir kısmının diğer bir kısmını tefsir ettiği, genel kabul gören bir kaidedir.

Bu ilke, tefsir yapılırken ihmal edilmemesi gereken kaidelerindendir.

Kur'an ı Kerim, yirmi üç yılda inmiş bir kitap olduğu için yerleştirilmek istenen kurallar, hükümler ve problemlere çözüm amacıyla gönderilen ayetler parça parça inmiştir.

Kur'an ı Kerim'in inmeye başladığı ilk yıllarda kısaca bahsedilen bazı hususlar, ilerleyen yıllarda genişçe işlenmiştir.

Bir yerde çok kısa işaret edilen konu, başka bir yerde uzunca anlatılmıştır.

Kur'an ı Kerim incelenirken, işte bu farklı zamanlardaki anlatımların iç bağlantıları araştırılmalıdır.

İç bağlantılar şu üç farklı düzeyde değerlendirilebilir:

Ayet Bütünlüğü

Bir ayet tefsir edilirken ondaki bütün unsurlar göz önüne alınmalıdır. Ayet içinde dikkat çeken bir kelime diğer kelimelerden kopuk, kendi başına anlaşıldığında bir eksiklik veya yanlışlık yapılabilir. Bu yüzden mananın net bir şekilde ortaya konulabilmesi için kelime ve cümleler, ayetin tamamında anlatılan mevzu ile bir arada değerlendirilmelidir.

Sureler Arasındaki İlişki

Surelerde bazen birkaç konu işlenir. Bir konu ile ilgili ayetler peş peşe sıralanır ve bir pasaj oluşur. Bu tür yerlerde şayet bir kelime veya cümle inceleniyorsa, ondan önce ve sonra gelen diğer ayetlerle birlikte değerlendirilmelidir.

Kur'an-ı Kerim Bütünlüğü

Kur'an-ı Kerim'in kendi iç bütünlüğü içinde yorumlanması gerekir. O, Allah (c.c.) kelamı olması nedeniyle, baştan sona kendi içinde tutarlı, surelerin her birisi diğerleri ile bağlantılıdır. Bu yüzden Kur'an ı Kerim bir bütün halinde değerlendirilmelidir.

Dikkat Edelim

Bir ayetin tefsiri başka ayet ya da ayetlerle net bir şekilde anlaşılıyorsa bu yeterli olabilir. Fakat dil incelemesi ve diğer ayetlerin yardımıyla hâlâ anlaşılamayan noktalar varsa, o zaman başka prensipler devreye girer.

2.3. Kur'an'ın Sünnet ile Tefsiri

Bir ayetin tefsiri başka bir ayetle açıklanmıyorsa Hz. Peygamber'in açıklamalarına başvurulur.

Hz. Peygamber'in , Kur'an ı Kerim'in anlaşılması ve yorumlanmasına dair sözleri ve yaptıkları bu ilmin temelini oluşturur.

Allah'ın kitabını en iyi anlayan ve açıklayan insan Hz. Muhammed'dir. Çünkü onun maksadını ondan daha iyi bilen kimse yoktur.

Bu çerçevede ondan gelen sahih rivayetler, ayetlerin anlaşılmasında ve izah edilmesinde en değerli, vazgeçilmez kaynaktır.

Sünnetin yardımı ile ayetin maksadının tespiti, anlaşılması zor ifadelerin çözümü, genel hükümlerin sınırları, özlü anlatımların geniş izahı mümkündür.

2.4. Kur'an'ın Sahabe ve Tâbiîn Görüşleri ile Tefsiri

Hz. Peygamber'den sonra Kur'an ı Kerim'i anlama, kelime ve cümlelerinin manalarını derinlemesine kavrama ve tefsir etmede en yetkin nesil sahabedir.

Sahabe, Kur'an ı Kerim'i açıklama ve yorumlama konusundaki eğitimini Hz. Muhammed'den almış ve gerek gördüğü hususlarda ise direkt ona sorup öğrenmişlerdir.

Ayrıca Kur'an ı Kerim'in nüzulüne şahit oldukları için ayetlerin inişine sebep olan olaylara da hakimdiler.

Sahabeden gelen rivayetler, genel olarak ikiye ayrılır:

Hz. Peygamber'den duyarak ya da görerek naklettikleridir. Bunlara merfû rivayet" denir.

Nüzul ortamı ve iniş sebeplerini anlatanlar ile kendi görüş ve içtihatlarına dayanarak ortaya koydukları yorumları içeren rivayetlerdir. Bunlara da mevkûf rivayet" denir.

Tâbiîn nesli, sahabe gibi bizzat Kur'an ı Kerim'in nüzul ortamında bulunmamıştır.

Dolayısıyla Kur'an ı Kerim'i anlamak ve tefsir etmek için dil bilgisi yanında, ek bilgiler de ihtiyaç duymuşlar ve sahabeden çok şey öğrenmişlerdir.

Tâbiîn nesli tefsir yaparken sırasıyla Kur'an ı Kerim'e, hadislerle ve sahabeden öğrendiklerine müracaat etmişlerdir.

Sahabe, ilmi Hz. Peygamber'den almaları ve sebebi nüzula vâkıf olmaları nedeniyle tefsirde önemli başvuru kaynağıdır.

Tâbiîn de sahabeden aldığı terbiye ve bilgi ile tefsirde çığır açtıkları için sahabeden sonra rivayet kaynağı durumundadır.

2.5. Nüzul Ortamını Dikkate Alma

Bir sözün hangi ortam ve koşullarda ortaya çıktığını bilmek, onu doğru anlamaya götüren en değerli araçlardır.

Ayetlerin iniş sebepleri, indikleri yer ve zaman, muhatapların kimlikleri ile sosyal, siyasal, ekonomik, psikolojik durumları, vahyin muhataplar üzerindeki etkisi gibi olaylar nüzul ortamını betimler.

Kur'an ı Kerim'i doğru anlayabilmenin ve amacına göre yorumlayabilmenin ilkelerinden birisi de Kur'an ı Kerim'in indiği nüzul ortamını dikkate almaktır.

Ayetin kim veya hangi olay hakkında, ne zaman indiğini tespit etmek için nüzul sebebini araştırmak gerekir.

Ayetlerin iniş sebepleri, sözün kavranmasını araştırırken sorulan soruların bir kısmının cevaplamaına yardımcı olur.

Nüzul ortamını, ayetlerin inişinin arka planını, bir ayetin diğer ayetlerle ilişkisini ve bir ayetin Kur'an ı Kerim'in bütünündeki yerini anlamak Kur'an ı Kerim'i doğru anlamak ve yorumlamak için önemlidir.

2.6. Bilimsel Verilerden Faydalanma

Kur'an'ın "Oku" diye başlaması, kâinattaki muhteşem yapının ve varlıklar üzerinde düşünmenin insanı Allah'ı (c.c.) tefekkür etmeye yönlendirmesi İslam dininin bilime verdiği önemi gösterir.

Kur'an ı Kerim bilimsel verilerle çelişmez aksine bilimi destekler. Kur'an ı Kerim'de, kâinatın muhteşem yapısı ile ilgili ayetlerden bazıları şunlardır:

"Kâfirler görmezler mi ki, gökler ve yer birbirine bitişik idi, onları biz ayırdık. Biz her canlı şeyi sudan meydana getirdik. Hâlâ iman etmiyorlar mı?" (Enbiyâ suresi, 30. ayet)

"Deveye bakmıyorlar mı, nasıl yaratılmış! Göğeyi bakmıyorlar mı, nasıl yükseltilmiş! Dağlara bakmıyorlar mı, nasıl dikilmişler! Yeryüzüne bakmıyorlar mı, nasıl yayılmış!" (Gâşiye suresi, 17-20. ayetler)

Anlama ve yorumlama da çeşitli ilim dallarından yardım alırken şu hususlara dikkat etmek gerekir:

- X Kur'anı Kerim'in bir bilim kitabı değil din kitabı olduğunu unutmamak,
- X Kur'anı Kerim'in ana gayesinden uzaklaşmamak,
- X Bilimsel konularda ayrıntıya girmemek,
- X Ayetlerin yorumunda kesin yargıda bulunmamak,
- X Kur'anı Kerim'in bilimsel gerçekler ve buluşlar ile uyum içinde, olduğunu ispata çalışmamak,
- X Bilgi alanımızın dışında kalan ve çözemeyeceğimiz bilimsel konuları uzmanına danışarak çözmek.
- X Kur'an ı Kerim'i bilimsel bilgilerin tahakkümü altına sokmamak,

3. Tefsirden Tefekküre

3.1. Nasr Suresi ve Tefsiri

Nasr , yardım demektir. Medine'de inmiştir. Kur'an ı Kerim'in 110. Suresidir. Bütün olarak indirilen son suredir.

Rahmân ve Rahîm olan Allah 'ın adıyla.

- 1- Allah'ın yardımı ve fethi geldiğinde
 - 2- Ve insanların Allah'ın dinine bölük bölük girdiğini gördüğünde,
 - 3- Rabbine hamd ederek onu yücelt ve bağışlanma dile.
- Çünkü o tövbeleri kesinlikle kabul edendir.

Surede birbirine bağlı iki konu vardır:

1. Allah'ın yardımı ile zaferlerin gerçekleşmesi
 2. Bu başarılar karşısında Allah'a şükredilmesi
- Surenin iniş zamanı ile meydana gelen olaylar arasında sıkı bir bağlantı vardır. İslam'ın tebliğ sürecinde Hz. Peygamber ve Müslümanlar birçok sıkıntı ve engellerle karşılaştılar ama hiçbir zaman yılmadılar. Her seferinde Yüce Allah, Peygamberine ve ona inananlara yardım edeceği sözünü vermiş, çalışmaya ve çabalamaya devam etmelerini tavsiye etmiştir. Nitekim 23 yıl içinde İslam Arabistan yarımadasının sınırlarını çoktan aşmış, Mekke fethedilmiş, uzak ve yakın diyarlardan insanlar bölük bölük Allah'ın dini İslam'a girmiştir.

İlk iki ayette Allah'ın yardımıyla insanların bölük bölük İslam dinine gireceği bildirilmiştir. Bu vakit geldiği zaman da Hz. Peygamber'den kendisine yardım eden Rabbine hamd etmesini, O'na karşı şükürünü yerine getirmesini ve O'nu yüceltmesini Yüce Allah istemiştir.

Biliyor musunuz?

Bu sure, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) insan olarak ömrünü tamamladığına ve vefatının yakın olduğuna işaret etmiştir.

Bu sure nüzul çağında, İslam'ın yayılması, hak ve adaletin gerçekleşmesi uğrunda üstün çaba gösteren insanlara Allah'ın yardımının gerçekleştiğini ispat etmiştir. Peygamberimizden sonraki devirlerde de benzer çaba gösterenlere Allah'ın yardımı her zaman gerçekleşebileceği mesajını vermektedir.

Ayrıca insanın hayat mücadelesinde ve dini tebliğde tek başına başaramayacağı çok şey vardır. Bunun için her zaman Allah'ın yardımına ihtiyaç duyar. Bu yüzden her daim insan Allah'tan yardım istemeli ve Allah'ın yardımı geldiğinde Allah'a şükretmelidir.